

UDC 821.113.4

Johs. Nørregaard Frandsen

Syddansk universitet

SULT OG OVERFLOD. H. C. ANDERSEN OG MADENS POESI

For citater: Johs. Nørregaard Frandsen. Sult og overflod. H.C.Andersen og madens poesi. *Scandinavian Philology*, 2018, t.16, ud.1, ss.93–103. <https://doi.org/10.21638/11701/spbu21.2018.107>

H. C. Andersen fortæller ofte om mad, gastronomi og om nydelsen ved gode måltider. Andersen voksede som bekendt op i fattige vilkår og selv om han næppe var udsat for egentlig sult, så oplevede han som barn, hvordan den gode mad var et af overklassens privilegier, mens de fattige måtte nøjes og undertiden sulte. Disse erfaringer med mad spiller en rolle i kunstneren H. C. Andersens værker blandt andet som skildringer af og fantasier om mad. I artiklen viser jeg, hvordan et eventyr som ”Den lille Pige med Svovlstikkerne” rummer skildringer af sult og mad, der udvikler groteske fantasier. Artiklen rummer desuden en analyse af et par af H. C. Andersens fødselsdagsbreve til drengen Sally Melchior, som rummer en smuk fantasi om landet med grøfter, der flyder med rødgrød og fløde. Endelig undersøges madens og måltidets perspektiver i breve til den nære ven Eduard Collin. Disse eksempler viser, hvordan Andersen bruger og iscenesætter mad, måltider samt sansninger af nydelse i sin kunst og i sin skrift. Artiklen søger derved at indkredse Andersens anvendelse af gastronomien og skildringer af mad som fantasiskabende element i det fortalte. Eksemplerne fra digte, eventyr og breve viser altså dels, hvordan mad, gastronomi, vin og livsnydelse indgår i række af fantasiskabende elementer i H. C. Andersens kunst. Dels at den erfaring og erindring Andersen har fra en opvækst og et liv under fattige kår folder dig ud i den voksne kunstners værk.

Nøgleord: H. C. Andersen, dansk litteratur, eventyr, H. C. Andersens breve, mad, gastronomi.

H. C. Andersen (1805–1875), den danske digter og forfatter af blandt andet eventyr, omsætter mange steder bord til ord i sin kunst!¹ Han

¹ Min artikel bygger videre på pointer og stof, jeg i en anden udgave har anvendt i artiklen ”Rødgrød i grøfterne” [Nørregaard Frandsen, 2016].

iscenesætter ofte mad, vin, måltider enten som sublim, æstetisk nydelse eller i uopnåelige drømmebilleder. Det sker i dagbøger og breve, og det sker i de kunstneriske værker, hvor mad og smagsnydelse skildres. Måske var erfaringerne fra en barndom i fattigdom med til at udvikle Andersens skarpe blik for kulinariske nydelser og for fraværet af overdådige måltider i hans sociale miljø. Disse nydelser og denne mad var bestemt ikke inden for hans og familiens rækkevidde, da han var barn. Andersens evne til at karakterisere mad som en uopnåelig, men samtidig stærk sansepåvirkning er måske derfor så formidabel, som her i et brev til familiens Drevsen i 1845, hvor han skildrer erindringer, sit eget liveventyr og duften af gåsesteg på en Mortensaften:²

Nu er jeg i Odense, min gamle By, hvor jeg løb om som fattig Dreng med bare Fodder og med Træsko; naar jeg seer ned ad Gaden tænker jeg, som Aladdin. ”Der nede gik jeg som en fattig Dreng!” Vor dog vor Herre har været god mod mig, forunderlig god mod mig fremfor mod Tusinde, jeg begriber ikke min Lykke! Hvorfor skal jeg dog faae saa meget? Det er Festdag i Aften, det havde jeg slet ikke tænkt paa, I Kjøbenhavn holder man heller ikke denne Aften hellig, (ved hellig forstaaes at spise Gaase Steg); det er i Aftan Mortensaften; hele Odense lugter af Gaasesteg, jeg har ordentlig faaet Barndoms Erindringer derved. Poeten siger jo ogsaa at der til en Duft og Melodier knytter sig mange Erindringer, men han tænkte vel ikke paa Gaasesteg.³

Andersen skildrer ikke blot madens og nydelsens muligheder, men lader mange andre forhold komme til syne gennem det kulinariske, og derved opstår der et lystfyldt perspektiv. Maden er med til at etablere eller fortolke en grundstemning i mangelsituationer. Det gælder, når han i dagbogen fra datoerne 10.–13. marts 1868 refererer en samtale med Georg Brandes, mens han i øvrigt diskuterer omstændighederne ved billedhugger Bissens sygdom og død, færdiggørelsen af sin egen ”Ugedagene”, en tur i teatret samt problemer med oversættelse fra fransk af det stykke, han ser. Midt i al denne information om Brandes, teater og kunst får han kommenteret ’skidne æg’, som er lavet efter hans opskrift, og

² Mortensaften er i dansk skik den 10. november, hvor der traditionelt spises gåse- eller andesteg. Det sker ifølge overleveringen for at mindes den hellige Martin, som ikke ville være biskop, og som derfor gemte sig, men han blev afsløret af skræppende gæs.

³ Brev til familien Drevsen, Odense den 10. November 1845, Brevbasen, H. C. Andersen Centret/Odense Bys Museer.

samtidig det pudsige i at han overhovedet skriver om madretten 'skidne æg' i denne sammenhæng:

Hos Enken Fru Ørsted fik de for første Gang efter min Opskrift og Lyst: Skidne Æg! Det er da en interessant Dagbogs Optegnelse. I Theatret Faust. Nyerup sang smukt og spillede endnu bedre.⁴

Eller når samme Andersen i en lang redegørelse fra Paris i maj 1868, hvor han oplister betydningsfulde møder, kunstnere, galanterier med videre, så også får bemærket, at:

Vi drak Champagne, fik Asperges, Høns og Jordbær, kørte saa ud til Maleren Jakopsen og saae hans danske Kostume-Personer fra Udstillingen, som vi skulde kritisere"⁵

Mad og henvisningerne til mad er en slags forudsætning og rammesætning. Når Andersen så netop skildrer mad, så sker det oftest i detaljer, langsomt og smagende. Madens og bordets billeder bliver til skønne og næsten grænseløse fantasier. I 1868 skriver Andersen et brev til den lille Sally Melchior på hans fødselsdag. Sally, der er en lille, vaks dreng, fylder tre år og Andersen hilser ham med en legende og munter beskrivelse af et Slaraffenland, hvor det flyder med rødgrød og fløde:

Kom herud til "Rolighed"⁶
Her er rigtig Gilde
Skynd dig af din Trappe ned,
Og kom ej for silde.
Her er Noget, værd at see.
Her er Venne-Møde;
Rødgrød staaer i Grøfterne,
Med den søde Fløde,
Høns og Duer, Hund og Hest
Med i Dansen svæve,
Synge: "Det er Sallys Fest!
Lille Sally level!"⁷

⁴ H. C. Andersens Dagbøger, 10.–12. marts 1868.

⁵ H. C. Andersens Dagbøger, 10.–13. maj 1868.

⁶ "Rolighed" er familien Melchiors landsted ved København, hvor Andersen ofte boede, og hvor han i øvrigt døde i 1875.

⁷ Af Brev til Sally Melchior, 17. september 1868, Brevbasen, H. C. Andersen Centret/Odense Bys Museer.

Et års tid senere skriver Andersen fra München til Thea Melchior, lille Sallys mor, og improviserer lidt videre over digtet:

Der er saa deiligt Stort og Smaat
Apelsiner groer der i Haven,
I Grøfterne her er Æbler-Kompot,
Saa man kan faae ondt i Maven!⁸

Siden skriver Andersen igen til Sally og minder ham om grøfterne, der engang flød af rødgrød og gløde, men, bemærker Andersen så, det var dengang, Sally, nu har man den kun på bordet! Orden skal der trods alt være. Andersens forfatterskab er som bekendt spækket med vellystige eksempler på den magi, der opstår når almindeligt kendte ting eller fænomener forskubbes til nye betydningsmæssige kontekster. De er ofte morsomme, samtidig kan de imidlertid være groteske og rumme stærke undersider af angst. Det får vi at se i eventyret eller historien ”Den lille Pige med Svovlstikkerne”.

DEN FATTIGE PIGE OG GÅSESTEGEN

H. C. Andersens gribende historie om ”Den lille Pige med Svovlstikkerne” fra 1846 skildrer som bekendt en lille, fattig piges ulykkelige skæbne og død nytårsnat på en måde, som kalder på medlidenhed og måske endda vrede over de forhold, hun har måttet leve og dø under. Heldigvis, kan vi synes, tager Vorherre hende hjem til sig i nåde og kærlighed. Det er det sociale motiv, den nådige Gud, Bedstemors kærlighed og medfølelsen, der fortælles. Fortællingen skildrer imidlertid også, hvad man kunne kalde sultens og kuldens fantasier, for i livets yderste øjeblikke tændes vanviddets lys:

En ny blev strøget, den brændte, den lyste, og hvor Skinnet faldt paa Muren, blev denne gjennemsigtig, som et Flor; hun saae lige ind i Stuen, hvor Bordet stod dækket med en skinnende hvid Dug, med fiint Porcellain, og deilig dampede den stegte Gaas, fyldt med Svedsker og Æbler! Og hvad der endnu var prægtigere, Gaasen sprang fra Fadet, vraltede hen af Gulvet med Gaffel og Kniv i Ryggen; lige hen til den fattige Pige kom den; da slukkedes Svovlstikken og der var kun den tykke, kolde Muur at see.⁹

⁸ Af Brev til Thea Melchior, 8. november 1869, Brevbasen, H. C. Andersen Centret/Odense Bys Museer.

⁹ ”Den lille Pige med Svovlstikkerne”. *Andersen. H. C. Andersens samlede værker: Eventyr og Historier I*. Klaus P. Mortensen, red. Gyldendal, København 2003, sd. 436.

Muren bliver gennemsigtig, som det hedder, den bliver til et flor eller slør, der skaber transparens til den anden side, så forestillingen om en anden verden ikke bare åbner sig, men bliver konkret. I denne anden verden er der ikke bare mad, varme, lys og skønhed, men også sære hændelser som en stegt gås, der kan vralte afsted med kniv og gaffel i ryggen. Det er to ofre, der mødes, den frysende der ude og den slagtede gås derinde mødes i et sanseløst sekund før alting er forbi. Hele scenariet hviler fortællermæssigt på bevidstheden om snarligt tab. Lyset er midlertidigt, scenen slukker og lukker i næste øjeblik. Intet lykkeligt varer, sådan som Andersen gang på gang skildrer floret, den tynde hinde mellem livsfylde og tab.

Andersen bringer her i historien om tændstikpigen samme teknik i spil, som i sine såkaldte tingseventyr, hvor tinsoldater, brolæggerjomfruer, røde sko, tepotter, bolde, toppe med videre får tildelt evnen til at agere og til at formulere holdninger eller synspunkter i tanker eller tale. Gåsen siger ganske vist ikke noget. Den vralter kun. Pigen og gåsen er imidlertid begge ofre. Den ene er frosset og sultet sønder og sammen, mens den anden er slagtet, stegt og gennemstukket af kniv og gaffel. Andersens mesterskab er den sproglige konstruktion af dobbeltheden af lidelse og nydelse, frygt og fascination, forlokkelse og afsky, gevinst og tab. Sproget er rytmisk med sine allitterationer, som ”deiligt dampede den stegte Gaas” og ”Gulvet med Gaffel” og mange flere, Andersen kalder sin tilhører ind i sproget, hvor sanselige billeder åbner sig som ”fint Porcelain” og med fyld af ”Svedsker og Æbler”. Enhver lykke-situation er imidlertid oftest hos Andersen parret med det mulige tab. Det gælder, som vi har set, også i ”Den lille Pige med Svovlstikkerne”.

SANSE-ETNOGRAFEN OG MADEN

H. C. Andersen er sanse-etnograf! Han registrerer, sanser, kommenterer og beskriver ustandseligt både det nære og det fjerne. Hans samlede værk er derfor både seismografisk og et forbløffende partitur over sansningernes muligheder i 1800-tallets Danmark og Europa. Andersen så, sansede og skrev! Han samlede således på livsnydelsen og dens sublimе momenter på samme måde som han samlede og skabte sublimе poetiske momenter i sin rige kunst. Ved siden af livsnydelsens skønne øjeblikke var der også skuffelser og sorte huller, de gode øjeblikke blev undertiden afløst og fortrængt af misnøje, skygger og angst. Lykke-si-

tuationer er hos Andersen parret med det mulige tab. Angsten for ikke at slå til, for ikke at kunne holde fast i det gode liv er altid til stede. For at blive afsløret som den proletar, der ikke hører hjemme her. En sumpplante med rødderne i mudder og bestandigt på jagt efter lyset uden at kunne nå det, for nu at nævne en metafor, Andersen brugte om sig selv. Derfor registrerer og noterer Andersen på kunstnerisk vis smagen af det gode liv! Han ved, det kan være borte i næste sekund. Men i den kunstneriske form, i skildringen, får den sublime oplevelse, vellyden, smagen et evigt liv. Evigt fastholdes det tabte i kunsten.

Mad udgør et af de øjeblikke af sublim nydelse, Andersen ofte dyrker. Digteren førte således gennem årene en samtale med maden og madens muligheder i sin kunst og i sine dagbøger. Det gastronomiske forbindes hos ham ofte med sygdom og angst. I juni 1868 er Andersen i Ems. Han beskadiger sit ben og bliver bekymret for de følgesygdomme, han næsten var sikker på, måtte komme, ”Jeg fik stor Angst var nær ved at faae ondt;”, som det hedder i Dagbogen 10.-12. juni. Efter nogle redegørelser for sygehistorien, en febril nat, lægens besøg, hedder det: ”[Lægen] saae ogsaa Benet og raadede mig Stilhed. Spiste Lax, Asparges og Oste”. Det gode måltid, Andersen holdt eksempelvis meget af asparges, falder der ro over Andersen. I løbet af natten opdager han imidlertid, at såret er rødt, og han bekymres igen.

Menuen, maden og vinen, bordets glæder, var for Andersen aldrig blot foranstaltninger eller ydre omstændigheder, der for eksempel blot satte rammerne om et godt samvær med gode samtaler. Nej! Maden og vinen er meget ofte i hans fremstillinger selvstændiggjorte elementer, der fastholdes som en slags elementarpartikler i fastholdelse af det gode livs momenter. Mad og vin er livsnydelse, men måltidet slutter, vinglasset tømmes, og eftersmagen må fastholdes kunstnerisk for at vare ved. Derfor genoplever eller genskriver Andersen igen og igen den kulinariske oplevelse. Han fører den ind i sproget for at sikre det sublime moment et slags evigt liv i ordenes verden. Fra bord til ord — so to speak!

SVARET ER MARMOR-BUDDING

Andersen blev som bekendt gang på gang inviteret til at besøge og tage ophold på landadelens godser. Et af de danske slotte eller herregårde, hvor Andersen i en periode ofte kom på besøg, var Lykkesholm Slot i nærheden af Ørbæk på Fyn, som han gæstede adskillige gange i

perioden fra 1832 til 1842. Det var især, mens enkefru justitsrådinde Johanne Marie Lindegaard levede og ejede Lykkesholm, Andersen holdt af stedet. Det skyldtes angiveligt hendes munterhed, livsmod og store gæstfrihed sammen med slottets skønhed og skønne beliggenhed. Lykkesholm har, skrev Andersen, omgivelser, der "ligne Schweiz" og befinder sig på "det smukkeste Sted jeg kjender i Fyen".

Hans glæde ved Lykkesholm skyldtes dog også, og bestemt ikke mindst, de prægtige kulinariske oplevelser, som et besøg bød ham på! Her kunne Andersen trives. Her var godt! Her var en selskabelighed, som Andersen elskede, men også den arbejdsro, digteren måtte have for at producere. Det var som sagt imidlertid ikke mindst maden på Lykkesholm, der fik Andersens poetiske tunge til at klikke af fryd, således som det sker i et brev til Edvard Collin den 3. juli 1836:

De spørger mig om hvad Slags Budding vi fik paa Lykkesholm, Svaret er Marmor-Budding. Jeg skal dog beskrive for Dem hvad vi fik igaar hele Dagen, saa De kan slutte Dem til Levemaaden. Først Thee med dejligt Græssmør paa Brødet; derpaa Kaffe med en Fløde, som kunde staa. Det var Klokken 8; men Kl 10 fik vi Kyllingsteg og Asparges, samt Portviin. Klokken 2 ½ Kjødsuppe med delicate Fiskeboller. Steeg; Melon; Gjede. Høns og Jordbær, derpaa Kaffe. Klokken 8 Thee med Julekage og det deilige Smør og Klokken 10, Smørrebrød med Alleslags og varme (stegte) Aborrer. Dertil, som ved Middagsbordet, rød eller hvid Viin.¹⁰

Det er jo en levemåde, der her skildres, som nok har været værd at stifte bekendtskab med. Andersen benytter så at sige lejligheden til at rulle dagens måltider med dens fine smagsoplevelser op endnu engang. Først er det formet en ren meddelelse og et svar på et spørgsmål, Edvard Collin måske, måske ikke har stillet. Dernæst lader Andersen traktementerne få et slags egetliv. Traktementernes enkeltdele får lov til at tage over i en ren åbenbaring af vellystighed og sansebombardement, hvor hvert element får lov til at blive stående, og hvor måltiderne bliver sprogligt profileret for oplevelsen. Det helt særlige ved Andersens fremstilling er, at han i stedet for at sovse (undskyld metaforen!) fremstillingen ind i beskrivende adjektiver, så underspiller han de sproglige roser. Stykket er adjektiv-fattigt, faktisk, kun lidt brug af "delicate" og "deilige". Til gengæld får hvert element i den kulinariske dag lov til at stå skarpt,

¹⁰ Brevet til Collin er citeret og indgår i appen "Hans Christian Andersen Trail", som er udarbejdet ved H. C. Andersen Centret, og som Ane Grum-Schwensen er hovedforfatter til.

delikat og tiltrækkende. Sproget er langsomt, opremsende, smagende: ”Fiskeboller. Steeg; Melon; Gjede. Høns og Jordbær, derpaa Kaffe”. Brevet må jo have fået mundvandet til at løbe hos Collin der hjemme i København! Måske er det netop også Andersens mening med brevet. Collin må slutte sig til levemåden, sådan som Andersen brugte sit liv på at dokumentere sin klasse og levemåde og ikke mindst netop i den livslange samtale med Edvard Collin. Andersen fråser i sproget, når han omsætter mad til fantasi og fantasi til mad.

FANTASIER OM MAD

Så forskellige forfattere som kulturhistorikeren Peter Riismøller og den norske psykiater og forfatter Finn Skårderud har med vidt forskelligt perspektiv og ærinde beskrevet sultens og mangeloplevelsens afmægtige sprog. Riismøller har i *Sultegrænsen* [Riismøller, 1971] skildret den betydning sulten og bevidstheden om sultegrænsens forfærdende nærhed i Danmark i perioden helt op til og med de første årtier af det 20. århundrede. Riismøller viser, hvordan overlevelsens kultur udfoldede sig i en evig kamp for sulten, der stod for døren i det øjeblik, hvor noget gik galt. Riismøller skildrer, hvordan dyrene går amok, når de efter en lang vinter på stald med tørt strå endelig kommer i det grønne, saftige kløver. De går amok, dyrene, æder sig blinde og halvskøre. Riismøllers viser, at menneskene i de fattige kår, kummerformerne, kalder han dem, disse mennesker, hvis vækst eller mangel på samme blev livslangt præget af underernæring, og som døde alt for tidligt, at disse mennesker i de ringeste kår også gik amok i momentant frås og vellevned i slagtergilder og ren vellystighed.

Motivet er i den grad også brugt af den danske forfatter (1857–1943) Henrik Pontoppidan i den berømte novelle ”Et Grundskud” fra samlingen *Fra Hytterne* (1887), hvor husmandsfamilien glæder sig over og glæder sig til at mæske i flæsk og fedtflomme, når grisen Sif skal slagtes til jul. Men Sif bliver syg, den dør, og med den slukkes drømmene om flæsk og drivende fedt. Grænsen mellem momentan overflod og sultens bundlinje er nærværende som et tyndt flor eller slør, der hurtigt lader sig sønderflænge. Jeppe Aakjær (1866–1930) har i ”Mens Pølsen koger” i *Vadmelsfolk* (1900) skrevet over det samme tema, men i hans fortælling skildres vellystigheden, den dionysiske stemning og løsslupne hedonisme, som er til stede hos småfolket på landet, når griseslagtnin-

gen til gengæld er lykkedes! Så blev der fråset i blodpølse, flæsketeringer, ferskt kød ved det slagtegilde, som markerede overvindelsen af måneders mangel. Ja, fråseriet og vellystighed forplanter sig i Aakjærs historie fra oplevelsens af den flommefede pølse, der vellystigt krør og snor sig i grydens boblende skum, til det unge par, som lystfyldt indtager hinanden i kalvebåsens rughalm.

Den norske psykiater Finn Skårderud beskriver [Skårderud, 1991; 1998], hvordan der bag moderne fænomener som anoreksi og bulimi principielt kan trækkes en lang linje bagud i europæisk kulturhistorie, som handler om iscenesættelse og dyrkelse af kroppen, maden, sulten, afståelsen og lidelsen. Kroppen, siger Skårderud, udsættes ofte i religiøst eller rituelt øjemed for sultens lidelse, for at den pågældende kultur gennem den enkelte krop, det enkelte individ, kan udtrykke sin absolutte kontrol. Derfor er maden og fødeindtagelsen ofte og i forskellige kulturhistoriske perioder blevet iscenesat i en dobbelthed af streng syndighed og hedonistisk nydelse af renselse og puritanisme. Maden, menuerne, fødeindtagelsen, kosten bliver et instrument og et objekt for en dobbelthed af den yderste vellystighed og dybest angst. Maden og de bugnende bordes nydelse bliver i kunsten skildret som kilder for denne farligt forførende fantasi. Mad bliver fascinerende skueretter, og i afkaldet ligger selvbeviset for kontrol. Kroppen tror at vinde en sejr, når den endnu engang kan overvinde sig selv ved at nægte fødeindtagelse. Beskuelsen og beskuerens rolle som den, der bærer kontrollen bliver central, siger Skårderud.

H. C. Andersen sultede aldrig direkte som barn. Men hans opvækst i et fattigt miljø i Odense var dels præget af absolut nødvendigt mådehold, dels var han eksempelvis i fattigskolen omgivet af børn med mærker af sult og mangel. Friskomager Andersens lille familie i Munkemøllestræde havde bestemt ikke adgang til de riges bord endsige vaner. Da faderen døde i 1816, hvor Hans Christian var 11 år, skabte det et alvorligt yderligere skub ud mod et socialt underland for den sensitive dreng. Angsten må have stået rejst med sine lange, grimme skygger.

Imidlertid smagte den lille Hans Christian nu og da på de riges bord, men mest med øjnene. Hans Christian opsøgte nemlig undertiden de velhavende huse i den rige del af Odense, når der var selskabelighed, og han kunne finde på at synge for selskaberne. Det kunne give et par håndskillinger, måske endda et par smagsprøver? De flotte menuer, de bugnende borde var imidlertid og i ordets bogstavelige betydning rene

skueretter for drengen. Som i et teater, som i en kukkasse, hvor illusioner af det eventyr lod sig gennemspille! Se, ikke røre! Se, men det er ikke virkelig virkelighed! Disse borgerhjem med deres bugnende borde var ikke hans verden. Han var udenfor! Han fik lov at se, iagttagte, måske fantasere, men ikke spise med. Måske er det scenario til stede hos forfatteren: Den fornemme mad og de fornemme borde som fascinerende skueretter, der får deres eget liv, når de igen og igen gennemspilles for fantasien. Det giver øvelse i beskrivelse og fantasieren. Andersen glemte aldrig skyggerne. Mønsterbryderen kendte sine betingelser og huskede sin baggrund, men i sproget kunne skueretterne foldes ud.

REFERENCES

- Brevbasen H.C. *Andersen Centret/Odense Bys Museer*. Available at: <http://andersen.sdu.dk/brevbase/>
- H.C.Andersens *Dagbøger*. Available at: http://oraapp.kb.dk/hca_pub/cv/main/Oversigt.xsql?nnoc=hca_pub
- Nørregaard Frandsen Johs. *Bordets glæder: Modersmål-Selskabets Årbog 2016*. København: Modersmål-Selskabet, s. 113–126.
- Riismøller P. *Sultegrænsen*. Nyt Nordisk, 1971. 139 s.
- Skårderud F. *Sultekunsterne: kultur, kropp og kontroll*. Aschehoug, 1991. 250 s.
- Skårderud F. *Uro: En rejse i det moderne selv*. Aschehoug, 1998. 476 s.

Johs. Nørregaard Frandsen

The University of Southern Denmark

HUNGER AND PLENTY: HANS CHRISTIAN ANDERSEN AND THE POETRY OF FOOD

For citation: Johs. Nørregaard Frandsen. Sult og overflod. H. C. Andersen og madens poesi. *Scandinavian Philology*, 2018, vol. 16, issue 1, pp.93–103. <https://doi.org/10.21638/11701/spbu21.2018.107>

Hans Christian Andersen often writes about food, gastronomy and the enjoyment of good meals. As is well-known, Andersen grew up under straitened circumstances, and even if he was hardly exposed to severe hunger, he experienced as a child how good food was one of the privileges of the upper class, while the poor had to make do with less and at times go hungry. These experiences with food play a role in Andersen's works, also in his depictions of and fantasies about food. In the article, I show how a fairytale such as 'The Little Matchstick Girl' contains descriptions of severe hunger and food that give rise to grotesque fantasies. The article also contains an analysis of a couple of Andersen's birthday letters to the boy Sally Melchior which contain a lovely fantasy about the country with ditches that flow with mixed berry pudding and cream. Finally, the perspectives of food and mealtimes is examined in the letter to his close friend Eduard Collin. These examples show how Andersen uses and stages food,

mealtimes and the sensations of pleasure in his art and his writing. The article thereby seeks to gain a clearer view of Andersen's use of gastronomy and depictions of food as imagination-enhancing elements in what is narrated. The examples from poems, fairy-tales and letters show both how food, gastronomy, wine and the enjoyment of life are included among the imagination-enhancing elements in Andersen's art, and that the experiences and memories Andersen has from the straitened circumstances of his early life are further developed in the work of the adult artist.

Keywords: H. C. Andersen, Danish literature, fairy-tales, H. C. Andersen's letters, food, gastronomy.

Johs. Nørregaard Frandsen

Professor MSO, cand. phil.,
Institut for kulturvidenskaber,
Syddansk Universitet,
Campusvej 55,
5230 Odense M,
Danmark
E-mail: jnf@sdu.dk

Received: 01.11.2017

Accepted: 10.03.2018